

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Lucie Růžičková

advokát

IČO 631 23 606

Instituce

Allianz pojišťovna, a.s.

IČO 471 15 971

Ke Štvanici 656/3

18600 Praha 8

Č. j. FA/SR/ZP/1851/2016 - 26

Praha 22. 10. 2018

Rozhodnutí o námítkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 11. 11. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve věci o zaplacení částky 110.324 Kč spolu s úrokem z prodlení, takto:

- I. **Námítky navrhovatele, [redacted], doručené finančnímu arbitrovi dne 11. 7. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1851/2016-13, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 26. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1851/2016-12, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.**
- II. **Námítky instituce, Allianz pojišťovna, a.s., IČO 471 15 971, se sídlem Ke Štvanici 656/3, 186 00 Praha 8, doručené finančnímu arbitrovi dne 11. 7. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1851/2014-15, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 26. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1851/2016-12, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.**

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se po Instituci domáhá zaplacení částky 110.324 Kč spolu s úrokem z prodlení z pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou s Institucí uzavřeli, protože pojistná smlouva je absolutně neplatná.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 26. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1851/2016 - 12 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel podepsal dne 12. 6. 2007 smlouvu o investičním životním pojištění Globalinvest č. [redacted], s počátkem pojištění dne 13. 6. 2007 a pojistnou dobou 8 let, ve které je Navrhovatel označený jako pojistník a pojištěný a Instituce jako pojistitel (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr současně zjistil, že Pojistná smlouva za svoji součást označuje Všeobecné pojistné podmínky pro pojištění osob účinné od 1. 1. 2005 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Zvláštní pojistné podmínky pro pojištění Globalinvest verze 06/01.04.2007 (dále je „Zvláštní pojistné podmínky“), když Pojistná smlouva obsahuje na třetí (nečíslované)

straně „Prohlášení pojistníka a Pojištěného“, ve kterém Navrhovatel prohlašuje, že „Potvrzuji, že před uzavřením smlouvy jsem obdržel/a VPP a ZPP verzi 06/01.04.2007 (...)“ a v Nálezu dovedl, že součástí Pojistné smlouvy se stala také Specifikace podmínek pojištění a Sazebník poplatků životního pojištění s platností od 1. 3. 2007 (dále jen „Specifikace“).

Finančnímu arbitrovi se v průběhu řízení nepodařilo strany sporu přivést ke smírnému řešení jejich sporu.

Finanční arbitr před vydáním Nálezu shromáždil podklady nezbytné pro posouzení předmětu sporu mezi Navrhovatelem a Institucí.

Finanční arbitr nejprve posoudil námitku promlčení, kterou v řízení vznesla Instituce, a dovedl, že promlčeny jsou nároky Navrhovatele z doby před 11. 11. 2013, tedy 3 roky před podáním návrhu na zahájení řízení.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení nezjistil, že by Pojistná smlouva byla absolutně neplatná a že by Navrhovateli vznikl nárok na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 110.324 Kč.

Finanční arbitr zjistil, že si Navrhovatel a Instituce v čl. 1.4 Zvláštních pojistných podmínek, sjednali, že „Pojistitel je oprávněn účtovat pojistníkovi poplatky za správu pojištění a další poplatky uvedené v aktuální Specifikaci podmínek pojištění, do které má zájemce o pojištění či pojistník právo u pojistitele nahlédnout a kterou pojistitel na vyžádání zašle účastníkům pojištění.“, a že toto smluvní ujednání je neplatné pro neurčitost ve smyslu § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, resp. ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „starý občanský zákoník“), protože výši odečtu na rizika ani způsob jeho určení ze Zvláštních pojistných podmínek ani Specifikace nelze ani výkladem dovést.

Finanční arbitr posoudil možnou oddělitelnost neplatného smluvního ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy a nezjistil, že by s ohledem na vůli smluvních stran nebylo neplatné ujednání oddělitelné od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, a dovedl neplatnost pouze ujednání Pojistné smlouvy o provádění odečtu na riziko smrti.

Při rozhodování o výši bezdůvodného obohacení, které je Instituce povinna vydat Navrhovateli z titulu neplatného ujednání Pojistné smlouvy, nemohl finanční arbitr přiznat Navrhovateli celou částku strženého rizikového pojistného, a Instituci uložil povinnost zaplatit Navrhovateli částku ve výši 3.405,96 Kč, která odpovídá rizikovému pojistnému strženému v nepromlčeném období, tedy po datu 11. 11. 2013.

Finanční arbitr současně Instituci uložil sankci podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, a to ve výši 15.000 Kč.

3. Námítky Navrhovatele

3.1. *Neplatnost Pojistné smlouvy pro nesjednání pojištění*

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr se nesprávně vypořádal s argumentací Navrhovatele, že Pojistná smlouva nesjednává pojištění. Navrhovatel dovozuje důvod neplatnosti Pojistné smlouvy v absenci přenesení a převzetí pojistného rizika a rozporem se zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojišťovnictví“). Navrhovatel argumentuje, že pojistná smlouva odporuje smyslu a účelu zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o podnikání na kapitálovém trhu“), protože fakticky poskytovala investiční služby.

Navrhovatel argumentuje, že Instituce jako pojišťovna může podle § 3 zákona o pojišťovnictví vykonávat pouze pojišťovací a zajišťovací činnost a činnosti s ní související. V okamžiku, kdy v Pojistné smlouvě není sjednána pojistná částka či je ve vztahu k pojistnému nízká, nelze o pojištění materiálně hovořit, byť by bylo sjednáno formálně pojistnou smlouvou. V takovém případě jde o poskytování jiných služeb než pojištění. Pojišťovna, která poskytuje jiné služby, byť sjednané formálně pojistnou smlouvou, tak činí v rozporu se zákonem a nemůže se odvolávat na zásadu autonomie vůle, neboť v té je zákonem omezena.

Navrhovatel namítá, že Instituce nepřebrala pojistné riziko pro případ smrti Navrhovatele, ale pouze riziko investiční.

3.2. *Promlčení nároku Navrhovatele*

Navrhovatel se ztotožňuje s právním závěrem finančního arbitra o neplatnosti strhávání rizikového pojistného na smrt, nesouhlasí však s promlčením části nároku na vydání bezdůvodného obohacení, protože hodnota pojištění není předmětem občanskoprávního vztahu.

Navrhovatel namítá, že neoprávněné strhávání rizikového pojistného může vést pouze k nesprávnému výpočtu hodnoty pojištění a v důsledku toho k nesprávné kalkulaci pojistného plnění nebo výše odkupného; promlčecí doba tak nemůže běžet již od okamžiku stržení rizikového pojistného, ale až od zániku pojištění.

Navrhovatel v souvislosti s námitkou promlčení konstatuje, že stále trvá na svém přechodím tvrzení, že byla vznesena v rozporu s dobrými mravy, a tvrdí, že finanční arbitr tuto námitku posoudil právně nesprávně.

3.3. *Specifikace podmínek pojištění a celková neplatnost Pojistné smlouvy*

Navrhovatel namítá, že součástí Pojistné smlouvy není žádné ustanovení, které by dokument „Specifikace podmínek pojištění“ činilo její součástí. Navrhovatel tvrdí, že není možné považovat za součást smlouvy dokument, se kterým byla strana smlouvy pouze seznámena, když strany řádně neprojeví vůli být jí vázány a učinit ji součástí smlouvy. Navrhovatel odkazuje na Nález Ústavního soudu I. ÚS 1845/11 ze dne 27. 10. 2011.

Navrhovatel nepopírá, že vlastnoručně podepsal prohlášení o tom, že byl se Specifikací seznámen, ale tvrdí, že prohlášení, které podepsal, je nepřehledné, špatně čitelné, psané písmem velikosti 1 mm, a že Navrhovatel jej nezaregistroval.

Navrhovatel odkazuje na rozsudek Soudního dvora EU ze dne 18. 12. 2014 ve věci C-449/13, který se sice týká smluv o spotřebitelském úvěru, ale Navrhovatel je přesvědčen, že je závěry možno vztáhnout na Pojistnou smlouvu. Navrhovatel argumentuje, že Soudní dvůr v tomto případě judikoval, že není možné pohlížet na spotřebitele na základě standardní doložky tak, že ten uznal řádné a úplné splnění před smluvních povinností poskytovatele úvěru.

Navrhovatel namítá, že skutečnost, že prohlášení podepsal, neznamená, že byl se Specifikací seznámen. Na základě toho pak Navrhovatel tvrdí, že se Specifikací nebyl seznámen, a proto si s Institucí platně nesjednal poplatky, když jsou ustanovení o poplatcích v Pojistné smlouvě neurčitá podle § 39 starého občanského zákoníku.

Navrhovatel argumentuje, že vzhledem k nesjednání poplatkové struktury Pojistné smlouvy je tak celá Pojistná smlouva absolutně neplatná, protože nesjednává rozsah pojistného plnění

3.4. *Předběžné právní posouzení finančního arbitra*

Navrhovatel namítá, že dne 6. 3. 2018 obdržel výzvu finančního arbitra, ve které finanční arbitr sdělil, že Pojistná smlouva je neplatná, ale že by Navrhovateli nemohl z neplatné Pojistné smlouvy nic přiznat, protože provedl zúčtování vzájemných plnění jeho a Instituce. Navrhovatel argumentuje, že svou odpovědí na výzvu vyvrátil nesprávnou úvahu finančního arbitra o zúčtování nepromlčených plnění, finanční arbitr se však v Nálezu odklonil od předběžného právního posouzení v neprospěch Navrhovatele. Navrhovatel tvrdí, že prostřednictvím předběžných právních posouzení vytváří finanční arbitr nátlak na Navrhovatele, aby dobrovolně ukončovali své spory.

3.5. *Neplatnost Pojistné smlouvy pro rozpor se zásadou poctivosti*

Navrhovatel tvrdí, že koncipování smluvních ujednání je v rozporu se zásadou poctivosti upravenou v § 6 ve spojení s § 3030 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“) a zásadou rovnosti upravenou v ustanovení § 2 odst. 2 nového občanského zákoníku.

Navrhovatel argumentuje, že Instituce porušila zásadu poctivosti a princip rovnosti ve smyslu shora uvedeného výkladu zejména tím, že je v rozporu se zásadou poctivosti princip vytváření počátečních podílových jednotek za účelem stržení poměrně vysokých počátečních nákladů. I v případě jeho určitosti (viz výše), by šlo pro průměrného spotřebitele o nepřehlednou a složitě formulovanou konstrukci, kterou by nebyl vůbec schopen rozklíčovat, natož pak odhalit její důsledky pro budoucí pojistné plnění. Navrhovatel tvrdí, že účelem složitosti předmětných smluvních ujednání je skrýt nakládání s podílovými jednotkami alokovanými na podílovém účtu tak, aby pojistník neodhalil operace v neprospěch svého budoucího pojistného plnění.

3.6. *Úrok z prodlení*

Navrhovatel považuje za nehorázné, že mu finanční arbitr nepřiznal úrok z prodlení. Navrhovatel na Instituci požadoval svou výzvu k nápravě vydání bezdůvodného obohacení ve výši 110.324 Kč. Instituce nabídla Navrhovateli návrh dohody o narovnání sporných práv, ve které se zavázala k vydání bezdůvodného obohacení ve výši 18.594 Kč. Navrhovatel neměl zájem takovou dohodu uzavřít a ani neměl povinnost ji uzavřít, a proto uplatnil svůj nárok před finančním arbitrem. Neuzavření dohody o narovnání sporných práv tak nemůže být posouzeno jako odepření součinnosti podle § 522 starého občanského zákoníku.

4. Vyjádření Instituce

Instituce se ztotožňuje se závěry finančního arbitra, že Pojistnou smlouvou došlo k přenosu rizika na Instituci a odkazuje, že zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, který sám existenci investičního životního pojištění předpokládá, a Pojistná smlouva nijak nevybočuje ze standardů smluv o investičním životním pojištění. Instituce nesouhlasí s Navrhovatelem, že bližší podoba pojistné ochrany je zákonem limitována.

Instituce odmítá námitku Navrhovatele, že Navrhovatel by v případě pojistné události smrti dostal vždy nižší částku, než na pojištění zaplatil. Instituce v tomto kontextu připomíná, že pojistný zájem každé osoby je ryze individuální, a to je důvodem, proč není zákonem nastavena nejnižší možná pojistná částka, když takováto regulace by mohla některé osoby z pojištění vyřadit, resp. je učinit nepojistitelnými. Instituce opakuje, že v daném případě převzala pojistné riziko výplaty pojistné částky ve výši, která odpovídala pojistnému zájmu Navrhovatele.

Instituce trvá na platnosti Pojistné smlouvy a na závaznosti Specifikace, když seznámení s ní Navrhovatel potvrdil svým podpisem Pojistné smlouvy, nepředkládá žádný důkaz o tom, že

se Specifikací seznámen nebyl, a zároveň vznáší tuto námitku až více než rok po skončení 8 let trvajících smluvního vztahu. Instrukce se dovolává základních principů fungování právního státu, tedy zásady autonomie vůle, vzájemné důvěry smluvních stran a zásady priority výkladu, který nezakládá neplatnost Pojistné smlouvy před výkladem, který neplatnost zakládá.

5. Námítky Instrukce

Instrukce namítá, že na Navrhovatele je třeba pohlížet jako na průměrného spotřebitele, a zároveň je nutno přihlídnout k zásadě zakotvené v § 6 odst. 1 a 2 nového občanského zákoníku, která stanoví, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého jednání. Instrukce namítá, že i ona má právo důvodně očekávat, že průměrný spotřebitel se bude chovat v souladu s právy a povinnostmi stanovenými novým občanským zákoníkem. Instrukce spatřuje nepoctivost jednání Navrhovatele v tom, že po celou dobu trvání smluvního vztahu Pojistnou smlouvu nerozporoval a neuplatňoval vůči ní žádné námitky. Teprve až po ukončení Pojistné smlouvy, tj. po vyplacení pojistného plnění, kdy výsledná částka zřejmě nesplnila jeho očekávání, napadl platnost Pojistné smlouvy, čímž porušil svou povinnost jednat v právním styku poctivě a hodlal ze svého nepoctivého jednání těžit.

Instrukce navrhuje zamítnout návrh Navrhovatele s odkazem na judikatorní výklad zásady „nemo turpitudine suam allegare potest“, která byla zakotvena v právním řádu i před nabytím účinnosti nového občanského zákoníku, a to nikoliv jen jako podpůrné, ale jako přímo aplikovatelné pravidlo pro rozhodování soudů.

6. Vyjádření Navrhovatele k námitce Instrukce

Navrhovatel namítá, že závěr Instrukce o tom, že pokud se někdo domáhá svých práv postupem upraveným v zákoně, je jeho jednání nepoctivé, je v rozporu s právním řádem České republiky, zejména s ústavně zakotveným právem na spravedlivý proces.

7. Řízení o námitkách

7.1. *Specifikace podmínek pojištění a celková neplatnost Pojistné smlouvy*

Důvodová zpráva k zákonu č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), prohlašuje zákon o pojistné smlouvě za komplexní úpravu oblasti uzavírání pojistných smluv, přičemž subsidiárně stanoví použití starého občanského zákoníku, a dále mj. stanoví: „Právní úprava vztahů vznikajících v soukromém pojištění vychází zejména z principu rovného postavení subjektů těchto vztahů, tj. fyzických a právnických osob a státu, a z principu smluvní volnosti jako jednoho ze základních principů demokracie. Navrhovaný zákon tak má za cíl upravit právní vztahy vznikající v soukromém pojištění v jejich obecné rovině. Zejména z pohledu ochrany spotřebitelů pojištění je návrh konstruován tak, aby navržená úprava většiny těchto vztahů platila, pokud si smluvní strany nedohodly jiný režim. To je odůvodněno silnějším postavením pojistitele, který je zejména ve vztahu k fyzickým osobám vzhledem ke své odbornosti a ekonomickým možnostem v podstatně výhodnější pozici.“

Zákon o pojistné smlouvě reflektuje mj. potřebu právní ochrany spotřebitele jako slabší smluvní strany. Předpis je koncipován tak, že zákonodárce v něm poskytuje ochranu spotřebiteli prostřednictvím kogentních ustanovení, při jejichž nedodržení je možné, ať už bezprostředně, či za subsidiárního užití starého občanského zákoníku, sankcionovat pojistnou smlouvu či její ustanovení jako neplatné.

Současně podle § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě platí, že „Součástí pojistné smlouvy jsou pojistné podmínky vydané pojistitelem, nejsou-li uvedeny přímo v pojistné smlouvě.“

Pojistník s nimi musí být před uzavřením pojistné smlouvy prokazatelně seznámen, s výjimkou § 23 odst. 4, a bez jeho souhlasu nelze tyto pojistné podmínky měnit.“

Na základě tohoto ustanovení pak finanční arbitr považuje za součást Pojistné smlouvy ty dokumenty, které mají materiálně povahu úpravy vzájemných práv a povinností stran Pojistné smlouvy, a zároveň je strany formálně za součást smluvní dokumentace prohlásily. Nelze totiž aprobovat situaci, ve které by, nahlíženo formalistickou optikou, byly součástí Pojistné smlouvy pouze dokumenty, které jsou nadepsány jako „Pojistné podmínky“, avšak za současného vyloučení těch dokumentů, na jejichž závaznosti se strany shodly, ale formálně označení „Pojistné podmínky“ postrádají. V praxi se jedná zejména o dokumenty, jejichž obsahem jsou např. zdravotní dotazník, tabulky životního pojištění nebo sazebníky. Na druhou stranu nelze současně přisvědčit ani situaci, kdy se jedna ze stran smluvního vztahu chová materiálně v souladu s podmínkou, která pro nedostatek formy součástí smluvního vztahu není.

Jak již finanční arbitr vyložil v Nálezu, součástí Pojistné smlouvy je „Prohlášení pojistníka a pojištěného“, které je umístěno při dolní části druhé strany návrhu a pokračuje na horní části strany třetí. Součástí tohoto prohlášení je mj. text tohoto znění: *„Beru na vědomí, že Specifikace podmínek pojištění je k dispozici na kontaktních místech Allianz pojišťovny, a. s., a současně prohlašuji, že před podpisem jsem s ní byl seznámen a souhlasím s jejím obsahem.“* Byť je text prohlášení vytištěn menším písmem, než ostatní text návrhu Pojistné smlouvy, je pouhým okem dobře čitelný, a není tedy k jeho přečtení použít speciální pomůcky.

Navrhovatel sice tvrdí, že není možné považovat za součást smlouvy dokument, se kterým byla strana smlouvy pouze seznámena, když strany řádně neprojeví vůli být jím vázány, současně ignoruje, že právě svým podpisem Pojistné smlouvy a prohlášením tuto svou vůli být Specifikací vázán, řádně projevil, jak vyžaduje § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě.

Uzavřením smlouvy vzniká závazný vzájemný právní vztah, s nímž jsou spojeny práva a povinnosti smluvních stran. Průměrný spotřebitel si je toho vědom. Proto závazné dokumenty čte, čímž zjišťuje jejich obsah, před podpisem, protože se nechce zavázat k nezamýšleným povinnostem a zároveň pochopitelně chce znát obsah svých práv a povinností, aby věděl, co může a co musí. V souladu se soudní praxí tudíž finanční arbitr nemůže považovat za obezřetné jednání Navrhovatele, jenž si k přihlednutím ke všem zjištěným a vyvozeným okolnostem Pojistnou smlouvu a prohlášení, které podepsal, nepřečetl.

Finanční arbitr v této souvislosti odkazuje na závěry Nejvyššího soudu České republiky, v rozhodnutí sp. zn. 23 Cdo 2865/2016, ze dne 27. 2. 2018, že *„v případě pojistných podmínek včleňovaných do pojistné smlouvy dle § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě platí, že ten, kdo se pojistných podmínek dovolává, musí prokázat, že pojistník byl s dovolávaným zněním pojistných podmínek seznámen před uzavřením pojistné smlouvy. Konstrukce, kdy až do pojistné smlouvy včleněné pojistné podmínky odkazují na další úroveň nepřímých smluvních ujednání (zde „oceňovací tabulky“), je sice možná, ovšem za dodržení stejných podmínek inkorporace, jaké jsou stanoveny pro celé pojistné podmínky. Jinými slovy, i o „oceňovacích tabulkách“ platí, že aby se staly součástí pojistné smlouvy, musí být prokázáno, že na ně bylo řádně odkázáno, a že s nimi byl pojistník před uzavřením smlouvy výslovně seznámen. Z tohoto pohledu je pro řádné včlenění nerozhodné, na jaké „úrovni“ je která část pojistných podmínek do pojistné smlouvy začleňována.“* Právní závěr finančního arbitra o tom, že materiální součástí Pojistné smlouvy jsou i jiné dokumenty než pojistné podmínky, se kterými byl však pojistník řádně seznámen, je tedy plně v souladu s rozhodovací praxí soudů. Nejvyšší soud dokonce dovodil, že součástí smluvní dokumentace je dokument, na který odkazují pojistné podmínky; není tedy sporu, že v nyní posuzovaném případě je podmínka stanovená v § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě

splněna, když Specifikaci začleňuje do smluvní dokumentace přímo formulář Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr se naopak ztotožňuje s argumentací Navrhovatele, že kromě Specifikace, se kterou byl na základě výše uvedeného prohlášení Navrhovatel řádně seznámen, nebyla pro strany Pojistné smlouvy závazná žádná další verze Specifikace podmínek pojištění a Sazebník poplatků životního pojištění. Na základě § 4 odst. 4 nelze pojistné podmínky bez souhlasu obou smluvních stran měnit. Součástí spisové dokumentace není žádný podklad, který by prokazoval, že Instituce seznámila Navrhovatele se kteroukoliv další verzí Specifikace podmínek pojištění, tedy že by s ní Navrhovatel souhlasil, a Sazebník poplatků životního pojištění, než s verzí účinnou ke dni uzavření Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr dovodil, že jedinou verzí Specifikace podmínek pojištění a Sazebník poplatků životního pojištění, která je pro strany sporu závazná, je Specifikace, tedy ta, se kterou byl Navrhovatel před uzavřením Pojistné smlouvy řádně seznámen, tzn. „Specifikace podmínek pojištění a Sazebník poplatků životního pojištění platná od 1. 3. 2007“.

Finanční arbitr však z předložených podkladů nezjistil, že by si Instituce za dobu trvání Pojistné smlouvy strhávala jiné poplatky, resp. v jiné výši, než jak si Navrhovatel a Instituce ujednali ve Specifikaci.

Judikatura, kterou argumentuje Navrhovatel v Námitkách, se zabývá výkladem směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. 4. 2008, přičemž Navrhovatel uzavřel Pojistnou smlouvu s Institucí dne 12. 6. 2007. Finanční arbitr tak nemohl posuzovat proces uzavření Pojistné smlouvy prizmatem směrnice, na jejíž výklad se Navrhovatel odvolává, neboť takový postup by byl v rozporu se základní právní zásadou *lex retro non agit*, tedy že právní norma nepůsobí zpětně; přenositelností závěrů učiněných Evropským soudním dvorem v oblasti spotřebitelského úvěru na sjednávání pojistných smluv se proto finanční arbitr dále nezabýval.

7.2. Promlčení nároku na vydání části rizikového pojistného

V ujednání 2.1.1. Zvláštních pojistných podmínek si Navrhovatel a Instituce sjednali, že pojistná částka pro případ smrti odpovídá celkovému zaplacenému pojistnému sníženému o hodnotu odkoupených akumulčních jednotek a pro případ dožití se konce pojištění ve Všeobecných pojistných podmínkách strany v ujednání 2.2.2. sjednaly, že pojistné plnění ve výši hodnoty podílových jednotek zjištěné k nejbližšímu oceňovacímu dni, který následoval po vzniku pojistné události.

Navrhovatel má za Institucí podmíněnou pohledávku ve výši hodnoty podílového účtu, kterou Instituce vyplatí Navrhovateli při dožití. Obmyšlená osoba má za Institucí podmíněnou pohledávku ve výši hodnoty podílového účtu nebo ve výši zaplaceného pojistného, je-li tato částka vyšší než hodnota podílového účtu.

Ve Specifikaci podmínek pojištění si Navrhovatel a Instituce k rizikovému pojistnému sjednali, že „*Strhává se pouze v případě, že hodnota fondu je nižší než garantovaná poj. částka. (...) Výše rizikového pojistného závisí na aktuálním věku, pohlaví, hodnotě fondu a pojistné částce pro případ smrti. Poplatek je hrazen v souladu se ZPP příslušného typu pojištění s první větou odstavce Poplatky.*“

Pokud tedy Instituce sníží podílový účet Navrhovatele jako pojistníka o rizikové pojistné na smrt, zmenší se pohledávka Navrhovatele z Pojistné smlouvy za Institucí. Pohledávka na pojistné plnění je majetkové právo, a pokud se sníží její výše, sníží se podmíněná pohledávka (tj. majetek) pojistníka (pojištěného), resp. obmyšlené osoby.

Instituce se tím, že z neplatného ujednání o rizikovém pojistném na smrt strhávala rizikové pojistné, bezdůvodně obohacovala, neboť bezdůvodně snižovala pohledávku na výplatu pojistného plnění.

Promlčecí lhůta na vydání bezdůvodného obohacení začíná podle § 107 starého občanského zákoníku běžet v okamžiku, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo. Jelikož Instituce pohledávku na pojistné plnění snižovala pravidelně každý měsíc, bezdůvodné obohacení Instituce vznikalo každý měsíc od uzavření Pojistné smlouvy. Bezdůvodné obohacení vzniklé v daný měsíc má svoji vlastní promlčecí lhůtu, nezávislou na běhu promlčecích lhůt bezdůvodných obohacení za jiné měsíce.

Promlčecí lhůta na vydání bezdůvodného obohacení tedy může uplynout, aniž by oprávněný věděl o vzniku bezdůvodného obohacení, což naplňuje zásadu, že bdělým náležejí práva (*vigilantibus iura scripta sunt*). Toto potvrzuje Nejvyšší soud České republiky, který v rozhodnutí sp. zn. 33 Cdo 2014/2014 dovedil, že *„Pro stanovení počátku běhu objektivní promlčecí doby ve smyslu § 107 odst. 2 obč. zák. je rozhodující okamžik, kdy bezdůvodné obohacení skutečně (fakticky) vzniklo, tj. den, kdy skutečně (fakticky) došlo k získání bezdůvodného obohacení, a to bez zřetele na to, zda oprávněný subjekt o svém právu na vydání plnění z bezdůvodného obohacení věděl či nikoli.“*

Skutečnost, že Navrhovatel nezjistil neoprávněnost strhávání rizikového pojistného dříve než z Nálezu, tak nemá vliv na to, že rizikové pojistné stržené na vrub podílového účtu Navrhovatele přede dnem 11. 11. 2013 (tedy 3 roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem) se promlčelo v objektivní tříleté promlčecí době.

Finanční arbitr stran promlčení části nároku na vydání bezdůvodného obohacení z neplatně strženého rizikového pojistného uzavírá, že v Nálezu nerozhodl nesprávně, když rizikové pojistné pro případ smrti stržené Institucí před 11. 11. 2013 Navrhovateli jako bezdůvodné obohacení nepřiznal.

K námitce nepřezkoumatelnosti závěru finančního arbitra v otázce souladu námítky promlčení s dobrými mravy odkazuje finanční arbitr na závěry Nejvyššího správního soudu v rozhodnutí ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 9 Afs 42/2013, že *„[p]ovinnost soudu řádně odůvodnit své rozhodnutí není nutno dle Ústavního soudu pojímat tak široce, že by bylo třeba vždy vyslovit podrobnou odpověď na každý argument účastníka řízení (srov. náleze ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. IV. ÚS 201/04, publikovaný jako N 3/36 SbNU 19; náleze ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. I. ÚS 116/05, publikovaný jako N 108/41 SbNU 349; či náleze ze dne 22. 9. 2009, sp. zn. III. ÚS 961/09, publikovaný jako N 207/54 SbNU 565)“*.

Při hodnocení souladu námítky promlčení s dobrými mravy, tedy zda *„uplatnění této námítky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na vydání bezdůvodného obohacení v důsledku uplynutí promlčecí doby bylo nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil“* (rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04), musí mít finanční arbitr na zřeteli i samotný účel institutu promlčení, kterým je snaha stimulovat subjekty k včasnému vykonání subjektivních občanských práv.

Finanční arbitr v Nálezu na základě shromážděných podkladů nezjistil, že uplynutí promlčecí doby si Navrhovatel nezavinil sám. Navrhovateli nic nebránilo obrátit se se stížností na Instituci, popř. podat žalobu k soudu dříve, než rok a čtvrt po dožití se konce pojištění. Za situace, kdy Navrhovatel zůstal z vlastní vůle po dlouhou dobu pasivní, nemůže zánik části nároku představovat pro Navrhovatele ani nepřiměřeně tvrdý postih ve srovnání s jím uplatňovaným právem, který by byl takové intenzity, aby odůvodnil extrémní zásah do principu právní jistoty v podobě nepřipuštění námítky promlčení.

K úmyslnému jednání (a tedy i zlé víře) Instituce při vznesení námitky promlčení, protože Instituce sjednala s Navrhovatelem úmyslně neplatnou smlouvu, odkazuje finanční arbitr např. na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, který k získání úmyslného bezdůvodného obohacení judikoval, že je „nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána“.

V řízení před finančním arbitrem nebylo prokázáno, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Při dožití Pojistné smlouvy vyplatila Navrhovateli pojistné plnění. Finanční arbitr tedy musí odmítnout námitku Navrhovatele, že Instituce namítla promlčení nároku Navrhovatele ve zlé víře s úmyslem poškodit Navrhovatele, když v řízení po zohlednění konkrétních okolností případu a zejména okolností, za kterých byla námitka promlčení vznesena (platnost Pojistné smlouvy napadá Navrhovatel, a to více než rok po jejím ukončení, nikoli Instituce), tento úmysl Instituce prokázán nebyl.

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů o tom, proč by měla být námitka promlčení vznesená Institucí v rozporu s dobrými mravy, tuto nemravnost neshledal, protože nezjistil, že by nastaly v tomto případě takové výjimečné okolnosti předpokládané soudní judikaturou nebo že by vznesení námitky promlčení bylo šikanózním výkonem práva ze strany Instituce.

7.3. Nepřebrání pojistného rizika Institucí

Podle jeho odst. 1 „[v] životním pojištění lze pojistit fyzickou osobu zejména pro případ smrti, dožití se určitého věku, nebo dne stanoveného v pojistné smlouvě jako konec soukromého pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení této osoby“.

Definici investičního životního pojištění sice přímo neupravuje ani zákon o pojistné smlouvě, avšak s tímto typem pojištění zjevně počítá (a tudíž jej jako takový aprobuje), když v § 66 odst. 2 písm. h) a i), odst. 5 a odst. 6 písm. b) stanoví, které informace připadající v úvahu právě v případě investičního životního pojištění musí být zájemci oznámeny před uzavřením pojistné smlouvy.

Rovněž příloha 1 zákona o pojišťovnictví ve své části A bodu I. a III. zařazuje (mimo jiné) pojištění pro případ smrti, pro případ dožití, pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti, které je spojeno s investičním fondem mezi odvětví životních pojištění.

Podle § 72 odst. 1 zákona o pojišťovnictví současně platí, že „[p]okud má závazek z pojištění zařazeného do pojistných odvětví životních pojištění přímou vazbu na hodnotu podílových listů standardního fondu kolektivního investování nebo na hodnotu aktiv vnitřního fondu, obvykle rozděleného do podílů, který je ve vlastnictví tuzemské pojišťovny nebo pojišťovny z třetího státu, tvoří skladbu finančního umístění k těmto závazkům tyto podíly, nebo v případě, kdy nejsou podíly stanoveny, aktiva vnitřního fondu. Vnitřním fondem se pro účely této finanční skladby rozumí portfolio aktiv zvláště vyčleněných ke krytí těchto závazků.“

Obecně je tedy v investičním životním pojištění hodnota pojistného plnění pro případ smrti nebo dožití velmi často vázána na hodnotu individuálního podílového účtu k datu pojistné události. Podílové jednotky pojišťovna klientovi nakupuje za celé nebo část přijatého pojistného (po odečtení pojistného na krytí rizik a sjednaných poplatků, případně tyto účtuje až následně na vrub nakoupených podílových jednotek). Ačkoli pojistné je majetkem pojišťovny, která nakupuje podílové jednotky, alokuje jej pojišťovna do podílových fondů zvolených pojistníkem, který tak de facto volí investiční strategii a nese investiční riziko. Hodnota podílového účtu (investice) není zpravidla nijak garantována a může růst nebo klesat.

Ačkoli zákon o pojistné smlouvě pro výpočet pravidelně hrazeného pojistného předpokládá jasně stanovenou pojistnou částku, stejně jako je stěžejní její význam pro stanovení výše pojistného plnění, nelze vyloučit určení pojistné částky až následně v budoucnu, avšak na základě předem jasně a určitě sjednaných pravidel. Tento závěr podporuje například závěr Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2002, v rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 1028/2002, že *„[n]ení vyloučeno, aby se pronajímatel s nájemcem dohodl ve smlouvě o nájmu nebytových prostor na takovém způsobu úhrady nájemného, podle kterého je nájemce oprávněn započíst si svou pohledávku z titulu investic do pronajatých nebytových prostor proti pohledávce pronajímatele na nájemné. Platnosti takového ujednání nebrání ani okolnost, že výše pohledávky nájemce není v době uzavření nájemní smlouvy dosud známa; podstatné je, aby šlo o pohledávku, kterou lze objektivně určit, byť i dodatečně“*.

Co do určení pojistné částky pouze odkazem na předem neznámou hodnotu podílového účtu (v případě Pojistné smlouvy hodnoty podílových jednotek), i takové určení může naplnit účel pojištění, avšak za podmínky, že pojistné plnění není zcela závislé na neurčitých a předem nepředvídatelných okolnostech, které nemůže ovlivnit ani pojistník, ani pojistitel.

Naopak, určení pojistné částky pouze odkazem na nejistý výsledek investování prostřednictvím (negarantované) investiční složky, kde lze určitý výnos předpokládat, ovšem nikoli s jistotou zaručit, odporuje významu, který má ke stanovení výše pojistné částky – obnosu vést. Investiční složka, kde absentuje jakákoliv garance plnění, nemůže sama o sobě plnit funkci životního pojištění.

Navrhovatel s Institucí v Pojistné smlouvě sjednali investiční životní pojištění pro případ smrti s pojistnou částkou ve výši hodnoty podílového účtu, resp. s výplatou částky odpovídající zaplacenému pojistnému, pokud bude vyšší než hodnota podílového účtu. Instituce však hodnotu podílových jednotek Navrhovateli nijak negarantovala, když výše potenciálního výnosu v posuzovaném případě závisí ryze na tržních parametrech, které Instituce nemůže předem znát a ovlivnit, může je maximálně nezávazně odhadnout. U investiční složky faktické investiční riziko (v extrémním případě riziko ztráty celkové podílových jednotek) nese Navrhovatel, který má vůči Instituci pohledávku na pojistné plnění ve výši odvislé pouze od předem nejistých okolností.

Pokud se Navrhovatel rozhodl uzavřít Pojistnou smlouvu jako kombinovaný produkt, v rámci kterého se převážná část hrazeného pojistného alokuje do investiční složky, a dobrovolně tak v této části převzal investiční riziko, nelze z toho bez dalšího dovozovat neplatnost Pojistné smlouvy, když je zachována i složka pojistná a zákon existenci takových smluv předpokládá. Navrhovatel by Pojistnou smlouvu neuzavřel, pokud by se nedomníval, že se mu investovaná částka zhodnotí. V případě vzniku pojistné události se Instituce na základě Pojistné smlouvy zavázala Navrhovateli vyplatit v průběhu jejího trvání pojistnou částku ve výši hodnoty podílového účtu, popřípadě částku odpovídající zaplacenému pojistnému, bude-li v době vzniku pojistné události vyšší, čímž na sebe přebrala pojistné riziko ve výši minimálně rozdílu mezi hodnotou podílového účtu Navrhovatele a zaplaceného pojistného. Tuto skutečnost potvrzuje také to, že Instituce si jako úplatu za pokrytí rozdílu mezi zaplaceným pojistným a klesající hodnotou podílového účtu strhávala rizikové pojistné pro případ smrti, byť finanční arbitr právě ustanovení o rizikovém pojistném v Nálezu

zneplatnil, protože si Instituce nesjednala s Navrhovatelem dostatečně určitě konkrétní výši, resp. stanovení výše, takto strhávaného rizikového pojistného pro případ smrti.

Sjednanou pojistnou částku ve výši hodnoty podílového účtu Navrhovatele, resp. minimálně zaplaceného pojistného, není možné považovat za ryze formální, tedy takovou částku, která by nesloužila k alespoň částečné ochraně, resp. eliminaci nežádoucích následků, když Navrhovatel by v případě pojistné události – úmrtí, neobdržel nikdy méně, než na pojistném zaplatil. Jelikož Instituce není pro případ vzniku pojistné události povinna Navrhovateli plnit pouze ve výši (nejisté) hodnoty podílového účtu nebo ve výši marginální nebo formální částky, lze učinit závěr, že Instituce na sebe převzala pojistné riziko pro případ pojistné události.

V Pojistné smlouvě tak není možné dovodit nepřevzetí pojistného rizika. S ohledem na sjednaná práva a povinnosti vyplývající z Pojistné smlouvy finanční arbitr nezjistil takové okolnosti, aby autoritativním výrokem zasáhl do smluvní volnosti stran, resp. narušil autonomii vůle z důvodu převažujícího veřejného zájmu na zneplatnění Pojistné smlouvy. Navrhovatel v Pojistné smlouvě dostatečně určitě vyjádřil svou vůli a nevyužil možnosti sjednat si jinou, resp. vyšší pojistnou částku. Každý pojistník včetně Navrhovatele má svoji vlastní individuální představu, do jaké míry si přeje obmyšlené zabezpečit a toto je záležitostí smluvní autonomie.

Protože finanční arbitr neshledal rozpor Pojistné smlouvy se zákonem, když dovedl, že Pojistná smlouva je pojistnou smlouvou, nemohla být v rozporu se zákonem o podnikání na kapitálovém trhu ani se zákonem o pojišťovnictví.

7.4. *Předběžné právní posouzení finančního arbitra*

Navrhovatel namítá, že v předběžném právním posouzení zasláném mu finančním arbitrem dne 28. 2. 2018, sdělil finanční arbitr Navrhovateli, že Pojistná smlouva je neplatná, že finanční arbitr nepřizná Navrhovateli žádné plnění, a nabádá jej ke zpětvzetí návrhu na zahájení řízení.

Finanční arbitr nerozumí této námitce Navrhovatele, resp. není mu jasné, jak z formulace předběžného právního posouzení nabyt Navrhovatelem dojmu, že finanční arbitr považuje Pojistnou smlouvu za neplatnou. Odkazuje-li Navrhovatel na formulaci „*Pokud by finanční arbitr shledal Pojistnou smlouvu nebo její část absolutně neplatnou, počala by běžet objektivní promlčecí lhůta pro uplatnění nároku na vydání bezdůvodného obohacení (resp. zaplaceného pojistného) zaplacením každého pojistného.*“, pak finanční arbitr odkazuje, že záměrně užil podmiňovacího způsobu, když jeho záměrem bylo informovat Navrhovatele, že pro vznesenou námitku promlčení ze strany Instituce tak nebude moci Navrhovateli jím vznesený nárok přiznat, i kdyby došel k závěru, že Pojistná smlouva je skutečně absolutně neplatná.

Předběžné právní posouzení zaslal finanční arbitr Navrhovateli zejména za účelem odstranění jeho případné nejistoty stran výsledku sporu a zároveň aby jej informoval, že i v případě, že přisvědčí jeho argumentaci, žádné plnění mu nebude moci přiznat. Současně tak finanční arbitr učinil, neboť § 3 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi mu ukládá zejména dosáhnout smírného řešení sporu; v daném případě zdůrazňovala také Instituce, že smírné řešení sporu jednoznačně upřednostňuje.

Finanční arbitr nicméně následně nad rámec návrhu Navrhovatele posoudil ex officio soulad Pojistné smlouvy se zákonem, resp. určitost její a jejích ustanovení, a shledal, že byt' není možné přisvědčit argumentaci Navrhovatele co do absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy, není v ní mezi stranami platně (resp. určitě) sjednáno ustanovení o strhávání rizikového pojistného pro případ smrti.

Finanční arbitr tak odmítá námitku Navrhovatele, že původně vyslovil neplatnost Pojistné smlouvy, ale později tento právní názor změnil, aby poškodil Navrhovatele. Finanční arbitr nikdy v průběhu řízení před ním Pojistnou smlouvu za neplatnou neprohlásil, jak ostatně vyplývá ze spisového materiálu.

Finanční arbitr v této souvislosti připomíná, že naopak v Nálezu rozhodl ve prospěch Navrhovatele, neboť pokud by ex officio nedovodil neplatnost ujednání o rizikovém pojistném, byl by nucen návrh Navrhovatele zamítnout; námitka Navrhovatele je tedy nejen nedůvodná, ale také rozporuplná.

7.5. Rozpor se zásadou poctivosti

Zákon o pojistné smlouvě v § 4 odst. 4 a 5 přímo předpokládá, že formulář pojistné smlouvy je doplněn pojistnými podmínkami, tj. pojistné smlouvy pro retailové klienty se vždy skládají z individualizovaného formuláře pojistné smlouvy doplněné obecnými pojistnými podmínkami.

Skutečnost, že se smlouvou o finančním produktu jsou spojené poplatky, by pro průměrného spotřebitele neměla být žádným překvapením, neboť Instituce je podnikatelským subjektem, který svoji činnost vyvíjí za účelem zisku. Ujednání o poplatcích jsou tak v rámci pojistných podmínek velmi očekávatelným ujednáním. Obecně tedy nemůže být v rozporu se zásadou poctivosti, když Instituce požaduje úplatu za poskytovanou službu.

Navrhovatel argumentuje složitostí poplatkové struktury v pojistných podmínkách, nicméně v řízení nedoložil jediný podklad, že by se poplatkovou strukturou blíže zabýval a pojistné podmínky četl; z jeho tvrzení naopak vyplývá, že pojistné podmínky nečetl, ačkoliv svým podpisem potvrdil, že je měl k dispozici a sám je v řízení předložil, a ačkoliv mu muselo být zřejmé, že návrh na uzavření pojistné smlouvy o 3 stranách neupravuje celý pojistný vztah. Finanční arbitr tak má za to, že tato námitka Navrhovatele vznesená až nyní je ryze účelová.

Poplatková struktura Pojistné smlouvy je skutečně poměrně složitá, nicméně Navrhovatel uzavřel komplikovaný finanční produkt spojující pojištění s investicí; pokud si Navrhovatel přál jednoduchý produkt, mohl si sjednat například vkladní knížku či spořicí účet.

Finanční arbitr nesouhlasí s tím, že nákup počátečních jednotek v prvních dvou letech trvání pojištění by byl principiálně namířen proti klientovi. Naopak, tento systém, ač je složitější k pochopení než například ujednání o tom, že 90% pojistného zaplaceného v prvních dvou letech slouží na úhradu poplatků, je pro klienta ve svém důsledku výhodnější než výše uvedená příkladová poplatková struktura. A to zejména tím, že Instituce si každý rok strhne 3,5 % počátečních podílových jednotek, ale při dožití Instituce vyplatí 100 % zbylých počátečních jednotek, tj. počáteční jednotky se mohou zhodnocovat a Navrhovateli se minimálně částečně vrátí částka, kterou za nákup počátečních jednotek původně zaplatil. Naproti tomu, pokud si pojišťovna počáteční náklady strhne v prvních dvou letech, žádná (ani částečná) přímá návratnost této částky není. Dále na sebe Instituce tímto mechanismem poplatkové struktury částečně „přebírá“ investiční riziko, neboť nominální výše poplatku, je závislá na hodnotě dané podílové jednotky, tj. když fond bude „vydělávat“, Instituce si na poplatek strhne nominálně vyšší částku, než když fond prodělává. Toto může Instituci pozitivně motivovat k výběru fondů; naopak, pokud má pojišťovna fixně danou výši poplatků, může pro ni být nerozhodné, zda dané fondy „vydělávají“ či „prodělávají“.

Dále v případě smrti Navrhovatele Instituce vyplatí podle čl. 2. 1. 1. Zvláštních pojistných podmínek celkové zaplacené pojistné, snížené pouze o hodnotu odkoupených akumulčních jednotek, tj. i hodnotu počátečních jednotek. Kdyby si Instituce strhla počáteční náklady hned v prvních dvou letech trvání pojištění, neobdržela by obmyšlená osoba z pojistného zaplaceného v prvních dvou letech nic, takto obdrží zbývající hodnotu počátečních jednotek. Analogická je situace v případě předčasného ukončení pojistné smlouvy, kdy by Navrhovatel z počátečních jednotek obdržel část počátečních jednotek podle odkupního koeficientu.

Finanční arbitr porušení zásady poctivosti či netransparentnost pojistných podmínek neshledává. Složitost poplatkové struktury, nikoli však nepoctivá nebo netransparentní, je seznatelná při prvním přečtení Pojistné smlouvy a pojistných podmínek, které jsou součástí pojistného vztahu. Pokud tedy Navrhovatel vše přečetl a vznáší námitku až nyní, svědčí to o tom, že chtěl Pojistnou smlouvu s poměrně složitou poplatkovou strukturou; může to však svědčit i o tom, že Navrhovatel smluvní dokumentaci nečetl, takové jednání nicméně nemůže finanční arbitr aprobovat.

7.6. Úroky z prodlení

V Nálezu finanční arbitr odkázal, že dne 8. 11. 2016 nabízela Instituce Navrhovateli dohodu o narovnání sporných práv, podle které se zavázala vyplatit Navrhovateli vyšší částku, než jakou mu finanční arbitr přiznal Nálezem. Navrhovatel dohodu o narovnání odmítl uzavřít.

Současně finanční arbitr ve svém předběžném právním posouzení ze dne 28. 2. 2018 informoval Navrhovatele, že i v případě, že by dospěl k rozhodnutí o neplatnosti Pojistné smlouvy, a de facto tak přisvědčil argumentaci Navrhovatele, nemohl by mu pro vznesenou námitku promlčení vyhovět stran vydání bezdůvodného obohacení, a jeho návrh by tak byl nucen zamítnout. Finanční arbitr upozornil Navrhovatele, že pokud by vydal zamítavý nález, finančně by jeho situaci zhoršil, neboť pro případ smírného řešení sporu se Instituce zavázala vyplatit částku 18.594 Kč.

Starý občanský zákoník ani soudní judikatura se nijak nevěnují otázce, jakou součinnost má poskytnout pojistník, pokud napadá platnost pojistné smlouvy a žádá vydání bezdůvodného obohacení.

Finanční arbitr považuje podepsání dohody o narovnání za poskytování součinnosti věřitele, neboť má za to, že situaci ohledně neplatné Pojistné smlouvy je potřeba upravit tak, aby nevznikla v budoucnu žádná další nejistota. Je tedy potřeba součinnost věřitele širší než jen přijetí bezdůvodného obohacení, ale i postavení najisto skutečnosti, že Pojistná smlouva je neplatná a postavení najisto částky bezdůvodného obohacení.

Na právo na úroky z prodlení se vztahuje § 3 odst. 1 starého občanského zákoníku, že „[v]ýkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.“

Navrhovatel odmítl uzavřít dohodu o narovnání, a to i v situaci, kdy věděl, že v případě, kdy by finanční arbitr přisvědčil jeho argumentaci stran neplatnosti Pojistné smlouvy, nepřisoudí mu žádné plnění.

Pokud Navrhovatel nyní požaduje úroky z prodlení z částky, o jejímž vydání rozhodl finanční arbitr ex officio nad rámec jeho návrhu, když měl opakovaně příležitost přijmout od Instituce částku 18.594 Kč, tedy částku několikanásobně vyšší, nepovažuje finanční arbitr za poctivé, a proto Navrhovateli úrok z prodlení nepřiznává.

7.7. Nepoctivé jednání Navrhovatele jako průměrného spotřebitele

Instituce se v Námitkách omezila na zpochybnění poctivosti jednání Navrhovatele jako průměrného spotřebitele.

Nelze poskytnout právní ochranu tomu, kdo jedná v právním styku nepoctivě.

V tomto případě nicméně není obsahem spisového materiálu žádný podklad, který by prokazoval zlý úmysl Navrhovatele, když pouze ze skutečnosti, že se Navrhovatel domáhá vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy, nelze prokázat, že jeho jednání je nepoctivé.

Vzhledem k absenci podkladů, které by prokazovaly tvrzení Instituce, tedy nepoctivé jednání Navrhovatele, se tak finanční arbitr nemohl námitkou Instituce dále zabývat a musel ji bez dalšího odmítnout.

8. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistných smluv a vydání bezdůvodného obohacení Navrhovateli rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem a Institucí, a setrvává tak na svém právním závěru, že Pojistná smlouva je pouze částečně neplatná v ujednání o rizikovém pojistném na smrt a že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 3.405,96 Kč a finančnímu arbitrovi zaplatit zákonem stanovenou sankci.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený náleze, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*in případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá náleze právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ■
Instituce – datová schránka vfycqvw

